

Allah hakkında “كَانَ” ne ifade eder?

Kur’ân’da kullanılan her kelime, zahirde görünen mânasının çok ötesinde derinlikler taşır. Beşerî dilde “geçmiş zaman” ifade eden bir fiil, ilâhî kelâmıda çoğu zaman ezeliyeti, sürekliliği ve değişmezliği haber verir. Bu sebeple Kur’ân’daki lafızları, sadece dil kaideleriyle değil; Allah’ın sıfatları ve kelâmın hakikati çerçevesinde anlamak gerekir.

Zira Cenâb-ı Hak zamanla kayıtlı değildir ki, O’nun sıfatları bir vakte hapsedilsin. O’nun fiilleri ve sıfatları, geçmiş-şimdi-gelecek ayrımının ötesindedir. Bu yüzden Kur’ân’da geçen “كَانَ” gibi ifadeler, çoğu zaman bir hâlin sadece geçmişte kaldığını değil; ezelden beri var olduğunu ve ebediyete kadar devam edeceğini bildirir.

İşte “وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا” ayetinde geçen “كَانَ” fiili de bu incelikli kullanımlardan biridir.

كَانَ Fiilinin Açıklaması

كَانَ fiili, normalde dilde “idi / oldu” şeklinde geçmiş zamanı ifade eder. Fakat Kur’ân’da, özellikle **Allah hakkında kullanıldığında**, bu fiil basit bir geçmiş zaman anlamı taşımaz.

Bilakis: **Süreklilik, ezeliyet, değişmezlik** ifade eder.

Yani “وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا” demek:

“Allah affediciydi” değil, **“Allah ezelden beri affedicidir ve bu sıfatı devam eder”** demektir. Allah zamanla kayıtlı değildir. Bu yüzden O’nun sıfatları: Geçmişte başlayıp bitmez, sonradan kazanılmaz, değişmez. Bu sebeple Kur’ân’daki كَان: Bir zaman bildirimi değil, **bir hakikat ilanıdır.**

- Allah, mahlûkattan önce de affediciydi
- Şimdi de affedicidir
- Gelecekte de affedicidir

Yani: كَان Allah hakkında kullanıldığında geçmişini anlatmaz. **Sürekliliği ve Allah’ın değişmeyen sıfatlarını ilan eder.**

Cenâb-ı Hak, “وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا” “Allah çok affedici ve çok bağışlayıcıdır”

buyurmuştur. Zeccâc, **كَانَ** (idi, oldu) fiili ile ilgili şu üç manayı vermiştir:

1- Cenâb-ı Allah, mahlûkatı yaratmazdan önce de, bu sıfatlarla mevsuf idi. Allah, mahlûkatı yaratmadan önce de bu sıfatlarla muttasıf idi. Yani O'nun affediciliği ve bağışlayıcılığı sonradan kazanılmış değil, ezelîdir.

2- Allah, bütün insanlarda bu sıfatın bulunmasının yanında, kendisinin de böyle olduğunu beyan etmektedir. Bu tabirden maksad, bunun, Cenâb-ı Hakk'ın bütün mahlûkat hakkında icra ettiği bir âdetullahı olduğunu beyan etmektir.

Yani Allah, kullarına karşı daima af ve mağfiret ile muamele eden bir Rab olduğunu beyan etmektedir.

3- Şayet Allah Teâlâ, **إِنَّهُ تَعَالَى عَفُورًا غَفُورًا** "O, çok affedici ve çok yargılayıcıdır" demiş olsaydı, bu sadece, kendisinin böyle olduğunu haber verme olurdu. Ama, âyetteki gibi söyleyince, bu ifade, bu sıfatların, haber verdiği şekilde gerçekleşeceğini haber verme olur. Binâenaleyh bu ifade, Allah'ın doğru olduğuna, sözünün hak olduğuna ve yalandan uzak olduğuna daha fazla delalet etmiş olur.

"**كَانَ**" ile birlikte zikredilmesi, bu sıfatların sadece mevcut olduğunu değil, aynı zamanda fiilen gerçekleşeceğini de bildirir. Yani bu ifade, Allah'ın va'dinin hak olduğunu, sözünün doğru olduğunu ve mutlaka tahakkuk edeceğini daha kuvvetli bir şekilde ilan eder.